

Митрополит Андрей і острозькі друки

Ведучий рубрики
Микола МАНЬКО,
директор Державного історико-культурного заповідника м. Острога

Сімдесят п'ять років тому – 1 листопада 1944 р. – відійшов у вічність Андрей Шептицький, предстоятель Української греко-католицької церкви, Митрополит Галицький і Архієпископ Львівський. Граф Роман (таке було в нього перше світське ім'я) народився 29 липня 1865 р. у знатній сім'ї нащадків одного з найдавніших боярських родів Галицької землі. За сімейною традицією, цей рід сягає часів короля Лева Даниловича, а достовірна монарша грамота про права Шептицьких на земельні володіння і державні посади (уряди) датується 1469 р.

У 18 ст. три представники роду Шептицьких ставали єпископами греко-католицької церкви, а два з них – її предстоятелями в митрополічному сані. Вони були відомі своєю підтримкою друкарства та книговидання. Їм шляхом пішов і владика Андрей Шептицький – єпископ із 1894, митрополит із 1901 р. Серед чисельних справ його життя (за які його називали Українським Мойсесем, Духовним Будівничим, Провідником Нації, Великим Митрополитом) – і заснування Національного музею у Львові. Цей науковий і просвітницький заклад митрополит заснував 1905 р. як приватну інституцію під назвою «Церковний музей». 110 років тому його стали іменувати «Національним музеєм митрополита Андрея, графа на

Шептичах, Шептицького». 1911 р. владика придбав для свого музею один із львівських палаців, а 1913 р. урочисто передав будівлю і колекції у дар українському народу. 1991 р. музею у Львові було повернено історичну назву та ім'я його засновника.

Серед 10000 експонатів з особистих колекцій Андрея Шептицького, що перейшли в дар українському народу є безцінні збірки стародруків і манускриптів. Серед них трапляються й острозькі видання, які завжди цікавили митрополита, і на придбання яких він не шкодував видатків. Про острозькі друки з колекції Андрея Шептицького, які зараз зберігаються в Національному музею його імені у Львові, можна прочитати у статті науковця цього музею кандидати історичних наук Світлани Зінченко. Ця стаття опублікована на сторінках одного з випусків наукового збірника «Волинська книга: історія, дослідження, колекціонування» за матеріалами конференції нашого історико-культурного заповідника (до речі, електронні версії всіх наших збірок розміщені на сайті заповідника під назвою «Острозький замок»).

За даними Світлани Зінченко, донедавна Національний музей у Львові зберігав 11 найменувань острозьких видань у 29 примірниках, але впродовж 2008 – 2009 рр. після залиття пропало два примірники. У цій музейній колекції Львова – два примірники острозького видання Нового Заповіту 1580 р. і чотири примірники Острозької Біблії 1581 р.

1904 р. митрополит Андрей Шептицький за 30 рублів придбав у московського антикара Сергія Большакова останнє острозьке видання – Часослов і Місяцеслов 1612 р. Пізніше у московського антикара Павла Шибанова митрополит придбав книгу «Лікарство на ослапий оумисл чоловічий» авторства Дем'яна Наливайка. У того ж антикара Шибанова владика Андрей купив острозьке видання 1598 р. «Псалтир з дослідженням» (книга відома ще під на-

звою «Правила істинного живото християнського»). Загалом 1908 р. під час своєї поїздки в Москву митрополит придбав у Шибанова близько 30 видань на загальну суму 1100 рублів. А острозьке видання твору Івана Златоуста «Маргарит» 1595 р. надійшло в музей із приватної бібліотеки митрополита.

Нещодавно молодий острозький дослідник Віталій Бондарчук захистив кандидатську дисертацію про «Апокрисис Христофора Філалета. Примірник цієї книги (Острог, 1597 – 1599) був приданий митрополитом для свого львівського музею у Санкт-Петербурзі у 1908 р.

Серед острозьких видань, що надійшли у Національний музей у Львові завжди Андрею Шептицькому – «Книга о постництві» Василя Великого (1594 р.) також «Книжця [у шести розділах] о єдиній істинній православної вірі» (не раніше 1588 р.) в конволяції з «Книжцею на десятий розділ» (1599 р.). Дев'ятий розділ книги 1599 р. – це послання князя К. В. Острозького до українського народу вести антипупійну боротьбу, а десятий розділ – послання видатного українського письменника-прелемста Івана Вишенського до Василя-Костянтина Острозького, написане від ченця Афонської гори. – «Благочестивому государю Василю, княжати Острозькому и православным христіаном от святог афонскос горы скитствующих».

Світлана Зінченко закінчує свою публікацію висновком, що колекція острозьких видань, зібраних і придбаних Андреем Шептицьким, заслуговує на подальше наукове опрацювання й каталогізацію.

